

Politieke ideologie van morgen

Toon Osaer & Lieve Wouters

De laatste peilingen wijzen op een versnippering van het politieke landschap.

Hun ideologie overboord gegooid, lijken alle politieke partijen op elkaar.

Heeft de christendemocratie nog wel een verhaal voor de toekomst?

Minister van Staat Leo Tindemans en senator Wouter Beke in dubbelgesprek.

RUIM veertig jaar hadden christendemocraten het beleid in dit land vorm gegeven. Een oppositiekur en enige herbronning verder stelt Leo Tindemans in zijn nieuwste boek *Mijn politiek testament* (Lannoo, 2009) bitter vast: „Er werden waardevolle teksten afgeleverd, maar er werd niets mee gedaan.” Eén van die teksten betreft het doctoraat van Wouter Beke, en ook diens boek *De mythe van het vrije ik* (Averbode, 2005). Het boek bezorgde de jonge senator de faam van partij-ideoloog. Als student politieke en sociale wetenschappen in Leuven was Beke geboeid geraakt door het personalisme na het lezen van Tindemans' *Toekomst van een idee* (Lannoo, 1990). Het grootste verschil tussen beiden is hun leeftijd. De één blikt terug, betreurt. De ander kijkt vooruit, hoopt. Toch is het geen treuren zonder richting wijzen. En geen zorgeloos hopen.

De crisis biedt kansen tot hernieuwing, maar de ideologen zijn dun gezaaid. © Frank Bahnmueller

– Welke zijn de beginselen van de christendemocratische ideologie?

Tindemans • De christendemocratie is gebouwd op de menselijke waarden die het christendom aanreikte en die intussen gemeengoed zijn. Christenen doen aan politiek om hun plicht als staatsburger te vervullen en om de maatschappij te organiseren volgens die waarden, met het oog op het algemeen welzijn. Ook om de christelijke waarden te verspreiden, overtuigd dat iedereen daar beter van wordt.

Beke • Voor mij is het personalisme de kern. Het respect voor de mens als persoon staat centraal. In relatie tot anderen heeft die persoon verantwoordelijkheden, rechten en plichten, maar krijgt hij ook kansen en kiest hij voor solidariteit. Daarom verdedigen wij de vrijheid van scholen, ziekenhuizen, zorginstellingen, gehandicaptenverblijven... De onderwijs- en zorgsector staan vandaag onder druk door de logica van de vrije markt. Ik ben bereid te strijden voor de vrije keuze van iedere mens voor een school of een zorginstelling die hij wil.

– Hoe christelijk is de christendemocratie?

Tindemans • Een christelijke partij vraagt van haar aanhangers geen geloofsbelijdenis. Ieder die de christelijke beschaving op staatsgebied als doelmatig erkent en het geloof bij partijgenoten eerbiedigt, is welkom. Aan politiek doen veronderstelt het sluiten van compromissen. Het persoonlijke geweten is fundamenteel bij het bepalen van de grens tussen compromis en gecompromitteerd

– Welke zijn de beginselen van de christendemocratische ideologie?

Alleen met vertrouwen in elkaar en in de instellingen komen we uit deze crisis. Dat is niet wollig. We moeten het sociale weefsel herstellen

worden. Maar het predicaat 'christelijk' moet toch ook concreet invulling blijven krijgen.

– Was het kartel van CD&V met N-VA een eerbaar compromis of een verloochening van identiteit?

Tindemans • De laatste tijd wekt de partij soms de indruk dubbel-

zinnige keuzes te maken om maar te kunnen regeren. Toch was ik niet tegen het kartel gekant.

Beke • Onze motieven waren allereerst om het parse beleid van individualisme te breken. Meer nog dan om de communautaire dialoog, ging het ons om het communautaristische: het herstellen van het gemeenschapsgericht denken. En dat verhaal vond meer uitstraling in de samenwerking met N-VA. De kortstondige overstap van Jean-Marie Dedecker naar onze kartelpartner leidde tot een intern debat over onze identiteit. Hebben veel partijgenoten niet de woorden om het uit te drukken, ze voelen wel aan wat wezenlijk is voor ons. Op zulke momenten word je dat gewaar.

Tindemans • Ik denk aan de jezuïet Oswald von Nell-Breuning, nestor van de katholieke sociale leer en auteur van de pauselijke encycliek *Quadragesimo anno* (over het kapitalisme en de sociale leer van de Kerk, *n.d.r.*). Hij zei: „We moeten ons bezinnen, waar we staan, vanwaar we komen en waar we naartoe gaan.” Wij allen hebben een gezamenlijke lotsbestemming. We zijn mee verantwoordelijk voor de staat. We bouwen eraan door de keuze die we maken in het stemhokje.

– Hoe ziet de CD&V de rol van de staat?

Tindemans • Jammer genoeg hoorde ik daarover bij ons nooit iemand praten. Dat bepaalt nochtans voor een groot stuk onze visie

op de samenleving. Maar nu is het te laat.

Beke • Daar ben ik het niet mee eens. Ten gevolge van de wereldwijde bankencrisis is de discussie net volop aan de gang. Op het moment dat de staat werd afgeschreven – denk aan de privatisering van de ASLK en de spoorwegen –

Wij allen hebben eenzelfde lotsbestemming en zijn mee verantwoordelijk voor de staat. We bouwen eraan door onze keuze in het stemhokje

werd ze overbevraagd. Onvervaardelijk geloof in de staat werd vervangen door even groot geloof in de markt. De mens werd niet meer dan een buffer tussen de twee. Als christendemocraten kiezen we allereerst voor de mens. Het verenigingsleven is wat een samenleving overeind houdt.

Tindemans • De christendemocratie is ontstaan als reactie op het ongebreidelde kapitalisme. Ik herinner me nog goed hoe het liberalisme in de jaren 1930, toen wij op school *Quadragesimo anno* lazen, voorbijgestreefd leek. Vandaag moet de staat weer meer verantwoordelijkheid nemen om de vrije-markteconomie te corrigeren.

– Socialisten en liberalen hebben evenzeer te kampen met een ideologische leegte. Horen ideologieën dan toch tot het verleden?

Beke • Bracht mei '68 nog een herideologisering teweeg, in de jaren 1980 en 1990 beschreef filosoof Francis Fukuyama het einde van alle grote verhalen. De val van de Muur deed het socialisme ineenstorten. Iedereen schoof op naar het midden, waar de christendemocraten zich niet meteen konden onderscheiden. 'Ideoloog' werd een scheldwoord.

We kregen *catch-all*-partijen: ze vertegenwoordigen niet één bepaalde groep (katholieken, arbeiders, elite), maar zijn in de vorm van losse verbanden vooral geïnteresseerd in verkiezingen. Nu gaan we naar persoonspartijen, waarbij vooral het boegbeeld telt. Meedoen aan spelprogramma's en op televisie komen bepalen het succes van de partij. Over goed en kwaad mag niet meer worden gesproken.

– De christendemocratie kwam tot bloei na de crisis van 1930. Biedt de huidige ook kansen?

Beke • Wat ons uit de crisis kan helpen, en wat we vandaag het meest missen, is vertrouwen. Dat is niet wollig. We moeten het sociale weefsel herstellen, het vertrouwen van mensen in de instellingen en in elkaar.

Tindemans • Het is geen toeval dat Herman Van Rompuy dat in zijn speech als premier zeven keer uitsprak. Maar vertrouwen is niet iets wat je mensen kunt opleggen. Je kunt alleen maar een beroep doen op hun zin voor verantwoordelijkheid. Alvast de Amerikaanse president Obama toonde dat het mogelijk is.

Lees meer op www.kerknet.be/dubbelgesprek
• Leo Tindemans, *Een politiek testament*, Lannoo, Tielt, 2009, 686 blz., 39,95 euro, ISBN 978 90 209 7377 8.